

ВИКОРИСТАННЯ ПРОФЕСІЙНО ОРІЄНТОВАНИХ ЗАВДАНЬ ДЛЯ МОТИВАЦІЇ СТУДЕНТІВ ДО ВИВЧЕННЯ ІНОЗЕМНОЇ МОВИ

USE OF PROFESSIONALLY ORIENTED TASKS FOR MOTIVATING STUDENTS TO STUDY FOREIGN LANGUAGE

У статті розглядається питання важливості іноземної мови для підготовки сучасного висококваліфікованого фахівця. Проведений аналіз науково-методичних джерел показав, що термін «професійно орієнтоване навчання» вживається на позначення процесу викладання іноземної мови в немовному вузі, орієнтованого на читання літератури за фахом, вивчення професійної лексики і термінології, а останнім часом і на спілкування у сфері професійної діяльності. Професійно орієнтоване навчання іноземної мови на немовних факультетах вузів не зводиться тільки до вивчення «мови для спеціальних цілей». Є деякі особливості, характерні для специфічного контексту використання мови, з якими студенти, імовірно, будуть стикатися в реальних ситуаціях спілкування. Водночас необхідно взяти до уваги те, що знання професійної лексики і граматики не можуть компенсувати відсутність знань і вмінь, що дозволяють його здійснити, тобто не існує цілісного формування комунікативної компетенції. Сутність професійно орієнтованого навчання іноземної мови полягає в його інтеграції зі спеціальними дисциплінами для отримання додаткових професійних знань і формування професійно важливих якостей особистості. Іноземна мова є засобом підвищення професійної компетентності й особистісно-професійного розвитку студентів, необхідною умовою успішної професійної діяльності фахівця – випускника сучасної вищої школи, здатного здійснювати ділові контакти з іношомовними партнерами. Зазначено шляхи підвищення зацікавленості та мотивації в студентів немовних вищих закладів освіти щодо вивчення іноземної мови.

Ключові слова: професійно орієнтоване навчання, профільний напрям, джерела інформації, іноземна мова, професійне спілкування, мотивація.

В статье рассматривается вопрос важности иностранного языка для подготовки современного высококвалифицированного специалиста. Проведенный анализ научно-методических источников показал, что термин «профессионально ориентированное обучение» употребляется для обозначения процесса преподавания иностранного языка в неязыковом вузе, ориентированного на чтение литературы по специальности, изучение профессиональной лексики и терминологии, а в последнее время и на общение в сфере профессиональной деятельности. Профессионально ориентированное обучение иностранному языку на неязыковых факультетах вузов не сводится только к изучению «языка для специальных целей». Существуют некоторые особенности, характерные для специфического контекста использования языка, с которыми студенты, вероятно, столкнутся в реальных ситуациях общения. Также необходимо учитывать, что знания профессиональной лексики и грамматики не могут компенсировать отсутствие знаний и умений,

позволяющих их реализовать, то есть не существует целостного формирования коммуникативной компетенции. Сущность профессионально ориентированного обучения иностранному языку состоит в его интеграции со специальными дисциплинами для получения дополнительных профессиональных знаний и формирования профессионально важных качеств личности. Иностранный язык в данном случае является средством повышения профессиональной компетентности и личностно-профессионального развития студентов, необходимым условием успешной профессиональной деятельности специалиста – выпускника современной высшей школы, способного осуществлять деловые контакты с иноязычными партнерами. Изложены пути повышения заинтересованности и мотивации у студентов неязыковых высших учебных заведений при изучении иностранного языка.

Ключевые слова: профессионально ориентированное обучение, профильное направление, источники информации, иностранный язык, профессиональное общение, мотивация.

The article deals with the issue of the importance of a foreign language for the training of a modern specialist. The analysis of scientific and methodical sources showed that the term "professionally oriented education" is used to denote the process of teaching a foreign language in a non-linguistic university, oriented to reading specialized literature, studying professional vocabulary and terminology, and to communicate in the field of professional activities. Professionally oriented foreign language teaching in non-linguistic faculties of universities is not limited only to the study of the "language for specific purposes". There are some features peculiar to the specific context of language use that students are likely to encounter in real-life communication situations. At the same time, it is necessary to take into account that the knowledge of professional vocabulary and grammar cannot compensate for the lack of knowledge and skills allowing it to be implemented, that is, there is no integral formation of communicative competence. The essence of professionally oriented education of a foreign language is its integration with special disciplines in order to obtain additional professional knowledge and the formation of professionally important personal qualities. In this case, a foreign language is a means of improving professional competence and personal and professional development of students and is a prerequisite for successful professional activity of a specialist – a graduate of a modern higher school who is able to carry out business contacts with foreign-language partners. The ways of increasing the interest and motivation of students of non-linguistic higher educational institutions when learning a foreign language are outlined.

Key words: professionally oriented education, specialized direction, information sources, foreign language, professional communication, motivation.

УДК 81'243:37.048.4

Заволока С.І.,
старший викладач
кафедри іноземних мов
Одеського національного
економічного університету

Постановка проблеми у загальному вигляді.

Останнім часом все більшого значення поміж фахово значущих якостей випускників вищої школи набувають навички вільного спілкування іноземною мовою в професійній діяльності, бо суспільство з кожним днем стає більш відкритим зовнішньому світу, у зв'язку з чим значно збільшується роль дисципліни «Іноземна мова» у немовних ЗВО та поступово переміщується акцент у навчанні на розвиток навичок мовного спілкування на професійні теми, бо на сучасному етапі професіоналові не обійтися без володіння мовою на певному практично-фаховому рівні.

У результаті аналізу вимог до студентів-випускників можна виділити такі міжнародні стандарти, якими вони мають володіти до 2020 р.:

1. Вирішення складних проблем.
2. Критичне мислення.
3. Творчість.
4. Управління людьми.
5. Взаємодія з іншими.
6. Емоційний інтелект.
7. Оцінка на ухвалення рішення.
8. Орієнтація на сервіс.
9. Ведення переговорів.
10. Когнітивна гнучкість.

Одним із найважливіших мотивів є цікавість до майбутньої професії, прагнення відповідати високому рівню вимог, що висувуються суспільством до молодих фахівців. Отже, чинником, який мотивує до самостійної роботи, є функція змісту використання професійно орієнтованого та практично спрямованого матеріалу. Використання в роботі актуального матеріалу, заохочення до процесу пізнання різних аудіовізуальних засобів, схем, пізнавальних та рольових ігор, створення навчальних ситуацій, спілкування з особистісною спрямованістю, які стимулюють аудиторну та позааудиторну самостійну роботу студентів, дозволяють розвивати та підтримувати внутрішню мотивацію вивчення іноземної мови.

Аналіз останніх досліджень і публікацій.

Теорію і практику використання професійної лексики під час вивчення іноземної мови досліджували І. Бім, О. Волченко, П. Гальскова, Р. Гришкова, І. Закір'янова, В. Калінін, Г. Китайгородська, З. Коннова, А. Максименко, Р. Мартинова, Н. Микитенко, Н. Муқан, Л. Морська, С. Ніколаєва й ін.

Виділення невирішених раніше частин загальної проблеми. Вивчення повсякденної практики викладання іноземної мови в Одеському національному економічному університеті свідчить про те, що в центрі уваги перебуває формування вмін та навичок, необхідних для здійснення професійного навчання, в основному в опосередкованому вигляді. Особлива увага приділялась читанню і перекладу професійно орієнтованих текстів, замало уваги – знайомству з культурою країн досліджуваної мови, з міжкультурними відмінностями, що створюють труднощі в міжкультурній комунікації.

Як результат, більшість випускників стикаються із труднощами під час читання автентичної літератури, ведення бесід іноземною мовою в діалогічній та монологічній формах, у складанні ділових листів або анотації до професійної статті і поготів.

Метою статті є визначення актуальності використання професійно орієнтованих завдань для підвищення мотивації студентів до вивчення іноземної мови (французька).

Виклад основного матеріалу. Щоби подолати вищезазначені труднощі, під час кафедрального експерименту виконано таку роботу в різних аспектах навчання іноземної мови:

1. Лексичний (уживання в мовленні граматичних структур та мовних кліше).
2. Текстовий (вибудовування та представлення доповіді-презентації іноземною мовою).
3. Діалогічний (налагоджування контактів та доведення своєї думки, застосування стратегії й тактики переговорів, використання комунікативної компетенції для успішного ділового спілкування).
4. Ділова документація (робота з кореспонденцією й письмове формулювання/ оформлення ділових паперів).

Однією із проблем навчання студентів немовних вузів є подолання лексичної недостатності. Тому ми обрали такі шляхи розширення словникового запасу студентів:

- фонетичне відпрацювання фахової лексики за фреймом;
- переклад словосполучень з іноземної рідною мовою;
- переклад словосполучень з рідної іноземною мовою;
- складання професійноорієнтованих речень із 5–7 слів із тематичного словника;
- логічна, зв'язна міні-композиція на базі тематичного словника.

Для інтенсивного оволодіння економічною лексикою нами розроблений і запропонований студентам французький термінологічний словник для різних спеціальностей університету. Що стосується цього тренування, то співпраця викладача й студента полягала передусім у тому, що навіть запам'ятовування рідко вживаних лексичних одиниць може бути захопливим і нескладним процесом, коли під час самостійного навчання студент шукав шляхи встановлення логічних асоціацій, тобто групував слова за найрізноманітнішими ознаками.

Після засвоєння і запам'ятовування лексики ми запропонували студентам вживати надану лексику вже на рівні дефініцій, тобто пояснювати значення економічних термінів з фахового погляду.

Крім того, ми запропонували роботу зі складання й аналізу графіків, таблиць, схем і діаграм, що знадобиться в майбутній професійній діяльності.

Також важливим є знання граматики, яке характеризується такими особливостями:

– підбір якомога більше синонімів до слів (усіх частин мови);

– занотовування їх у зошиті і регулярне перечитування, для чого нами розроблений навчальний посібник «Ділова комунікація»;

– уміння ставити прості запитання;

– уміння складати невеликі діалоги, вживаючи нову лексику;

– клішованість фраз і небагатий лексикон;

– уміння передати зміст або думку у вигляді історії, інтерв'ю, анекдоту, розповіді тощо.

Велике значення для процесу розвитку в майбутнього економіста культури ділового іншомовного спілкування має відбір професійно орієнтованого тексту. Аналіз наукової літератури й узагальнення педагогічного досвіду дав змогу виділити такі критерії відбору ділових текстів для цілей навчання:

– автентичність матеріалу;

– соціокультурна насиченість мовного матеріалу;

– ситуативність тексту ділового спілкування;

– комунікативна пізнавальна цінність;

– здатність викликати комунікативну реакцію;

– тематична актуальність і значущість.

Результатом розвитку в майбутніх економістів культури іншомовного ділового спілкування була розвинута комунікативна компетенція.

Основні вміння, які були сформовані в студентів першого курсу протягом формувального експерименту, такі:

– сприйняття й аналіз ділового тексту;

– розуміння головної ідеї ділового тексту;

– інтерпретація й обговорення ділової інформації іншомовного тексту.

Результатом ефективної роботи з іншомовним матеріалом була пізнавальна самостійність студентів у використанні мови й способів пошуку обро-

блення необхідної інформації, яка відповідає потребам майбутнього фахівця.

Нами також запропоновано список автентичних джерел онлайн (подано в таблиці 1).

Застосування таких форм індивідуальної роботи, як самостійна робота студента з оригінальними джерелами інформації (текстами за фахом, газетними статтями), написання ділових листів, підготовка рефератів, виступи з науковими доповідями на конференції, сприяло поглибленню і розширенню знань студентів; активізувало пізнавальну діяльність; створювало належні умови для самореалізації студента як особистості, що дало йому змогу самому визначати додаткові навчальні цілі, а також спонукало до подальшої самостійної роботи в позааудиторний час.

Зазначимо, що необхідно створювати умови, наближені до майбутньої професійної діяльності. Проблема в тому, що протягом навчання варто звертати увагу студентів на стереотипні ситуації спілкування, властиві соціуму країни, що вивчається. Ми дійшли висновку, що найбільші труднощі під час навчання іноземних мов викликали такі ситуації:

– ділове спілкування;

– встановлення особистісних контактів;

– написання ділових листів;

– бесіди телефоном.

Тобто предметом пізнавальної діяльності студентів мають бути типові ситуації, які виникають в діловому спілкуванні та професійній комунікації. Професійна комунікація передбачає також мовні дії, як-от оброблення матеріалу, письмовий/усний обмін інформацією, вираження думки й обговорення.

Іншомовне професійне спілкування – це ділове навчання економістів, яке розглядається як сукупність знань, умінь, навичок та здібностей особис-

Таблиця 1.

Список франкомовних сайтів

Французькі пошукові системи	
http://www.francite.com http://altavista.com.free.fr	https://www.abondance.com http://www.excite.fr
Сайти засобів масової інформації	
https://www.afp.com https://www.latribune.fr https://www.lesechos.fr http://www.ladocumentationfrancaise.fr// https://investir.lesechos.fr/index.php https://www.lepoint.fr https://lexpansion.lexpress.fr https://www.lemonde.fr http://www.tv5monde.com	Сайт Інформаційного агентства «Франс-Прес» Біржові та фінансові новини Журнал з економіки Французька газета Телевізійний сайт
Навчальні сайти	
https://www.lepointdufle.net http://lexiquefle.free.fr http://www.ciepr.fr/ http://www.les-coccinelles.fr https://www.mesexercices.com https://www.leplaisirdapprendre.com https://www.paroles.net	Навчання граматики, лексики та читання Тести із французької мови за розділами: ідіоматичні вирази, граматика, розуміння Навчальні кліпи, відео, інтернет-паркури Пісні з наданням тексту

тісного досвіду, цінностей й ціннісних орієнтирів, які формуються в процесі навчання іноземної мови в економічному ЗВО.

Необхідна умова для створення в студентів мотивації до змісту навчання – це можливість проявляти розумову самостійність та ініціативу. Цьому сприяє використання таких питань і завдань, рішення яких передбачає активну пошукову діяльність студентів. За допомогою проблемних ситуацій ми змогли забезпечити:

- розвиток теоретичного мислення та зацікавленості щодо змісту дисципліни;
- формування вміння читати й обговорювати професійно орієнтовані тексти;
- розвиток вміння критично аналізувати інформацію;
- здатність підходити до роботи нестандартно і знаходити ефективне вирішення проблеми.

З метою мотивації студентів до самостійної роботи, що стимулюватиме їхній інтелектуальний розвиток, ми застосовували сучасні педагогічні технології, що поєднали науково обґрунтовані індивідуальні й колективні форми роботи.

Зауважимо, що колективні форми самостійної роботи (наприклад, дискусії та ділові ігри) – це процес творчого колективного вирішення проблем, що стосуються майбутньої професійної діяльності, заохочення ініціативності й обговорення за умови достатньої лексичної обізнаності, який розвиває навички мовлення та фахового спілкування, сприяє формуванню власної думки студентів.

Отже, на наш погляд, для формування професійно орієнтованих іншомовних знань необхідне забезпечення навчального процесу у вигляді таких завдань:

1. Тематичні виступи у вигляді круглого столу із соціально-економічних тем.
2. Підготовка доповідей до участі в конференціях.
3. участь у зустрічах з іноземними фахівцями за відповідною професійною тематикою.
4. Переклад і оброблення оригінальних текстів із журналів і газет за фахом (“Expansion”, “Les Echos”, “Capital”, “LePoint”).
5. Створення сторінки іноземною мовою в соціальних мережах та блогах.

Дисципліна «Іноземна мова» не є профільним предметом, тому, щоби зробити процес навчання найбільш ефективним і цілеспрямованим, викладач повинен чітко уявляти собі роль і місце іноземної мови в життєдіяльності майбутнього професіонала. Для студентів економічного ЗВО сфера застосування іноземної мови – це читання літератури за фахом (періодична преса, різні сайти), спілкування (офіційно-ділове та неофіційно-ділове, а також повсякденне), наукова дослідницька робота (участь у конференціях).

Отже, для забезпечення ефективної роботи ми використали такі ресурси:

– французький термінологічний словник для спеціальностей (знання лексики та розширення знань);

– навчальні посібники: «Ділова документація» (знання письмового оформлення ділових паперів, ділових листів, звітів); «Ділова комунікація» (знання ділової французької мови та ділової культури (знання ділової лексики, мовних кліше, ділового етикету), знання стратегії та тактики ведення ділової бесіди, телефонної розмови, дискусії та переговорів); *навчальний посібник у діалогах* (компетенція іншомовного професійно-ділового спілкування економістів);

– блоги, сайти, Skype для навчання із носіями мови з метою набуття навичок повсякденного спілкування французькою мовою (граматика, лексика);

– французькі газети і журнали (“Le Point”, “GEO”, “Expansion”) (знання французької мови в професійній сфері економістів-менеджерів (у ситуаціях входження компанії / товару на світовий ринок, підготовки фінансових документів і контрактів, набору / звільнення співробітників);

– навчальні сайти (www.lepointdufr, www.leplaisirdapprendre, www.bonjourdeFrance);

– матеріали та сайти міжнародних екзаменів (DELF та DALF, які сприяють поліпшенню знань у граматиці й розширенню лексики, дозволяють перевірити свої знання на рівень володіння мовою, підготуватися до іспиту).

Висновки. Отже, використання професійно орієнтованих текстів та завдань в аудиторній і позааудиторній самостійній роботі студентів передбачало використання блогів, соціальних мереж або сайтів організацій, спрямованих на поширення французької мови. Реалізація таких видів роботи представлена розробленими диференційованими завданнями, автентичним матеріалом, різноманітними формами роботи зі студентами, спілкуванням із носіями мови, поглибленням соціокультурного компонента вивчення мови та розширення картини світу. усі ці аспекти сприяли підвищенню мотивованості студентів до вивчення французької мови, а також розвитку їхньої пізнавальної активності під час виконання творчих завдань.

БІБІОГРАФІЧНИЙ СПИСОК:

1. Підвищення ефективності самостійної роботи студентів як проблема вищої школи. URL: <http://diplomba.ru/work/104042>.
2. Формування позитивної мотивації студентів до виконання самостійної роботи. URL: <http://ped.bobrodobro.ru/34225>.
3. Формування позитивної мотивації студентів до виконання самостійної роботи. URL: <http://www.educationua.net/silovs-430-1.html>.
4. Виховний та навчальний потенціал самостійної та позааудиторної роботи у вишах України. URL: http://www.psyh.kiev.ua/Когут_І.В._Виховний_та_навчальний_потенціал_самостійної_та_позааудиторної_роботи_у_вишах_України